

Gregor, Jan

**Má česká rusistika kvalitní překladový slovník lingvistických termínů?
(Východiska)**

Opera Slavica. 2012, vol. 22, iss. 4, pp. 41-51

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125601>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MÁ ČESKÁ RUSISTIKA KVALITNÍ PŘEKLADOVÝ SLOVNÍK LINGVISTICKÝCH TERMÍNŮ? (VÝCHODISKA)

Jan Gregor

Abstrakt:

Článek analyzuje možnosti a nedostatky dostupných překladových slovníků lingvistických termínů v české jazykovědné rusistice. Podle autora není kvalitní slovník tohoto typu českým uživatelům k dispozici.

Klíčová slova: překladový slovník, lingvistická terminologie češtiny a ruštiny.

Do Czech Russian Studies Have Quality Bilingual Dictionary of Linguistic Terms? (Starting Points)

Abstract:

The article analyses the possibilities and shortcomings of available bilingual dictionaries of linguistic terms in Czech Russian studies. According to the author, a quality dictionary of this type is not available.

Key words: bilingual dictionary, linguistic terminology of Czech and Russian languages.

Úvod

Za posledního půlstoletí prožila lingvistika prudký rozvoj. Na to reagují i slovníky lingvistických termínů. E. Lotko [52] k tomu poznamenává, že „*dnešní lingvistika se intenzivně rozvíjí, výrazně se v ní uplatňuje mezioborovost a nadoborovost. To se nutně reflektuje také v lingvistické terminologii, proto je třeba v ní doplňovat termíny*“.

Slovníky jazykovědných termínů jsou při produkci i percepci odborných lingvistických textů nezbytné. Po stručném, tematicky a chronologicky uspořádaném, popisu stavu v několika světových jazycích a češtině komplexně analyzujeme příručky rusko-české a česko-ruské.

Angličtina – francouzština – němčina

Věcné rejstříky. Nemálo současných (českých) anglistických termínů lze nalézt např. ve věcném rejstříku publikace *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny* [31] nebo *Mluvnice Longman Grammar of Spoken and Written English* [26].

Výkladové slovníky a encyklopedie a další příručky. Sem patří např. francouzské příručky *Lexique de la terminologie linguistique* [24] s termíny ve F, N a A nebo *Dictionnaire de linguistique* [12], anglický *A Dictionary of Linguistics and Phonetics* [1], glosář (s. 199–204) monografie *K teorii i praxi překladu* [22] nebo německý *Duden Deutsches Universalwörterbuch* [13].

Překladové slovníky. Zde nelze opomenout monumentální dvoudílný *Slovník slovanské lingvistické terminologie* [53], pracující kromě Č s 3 západními (A, F, N) a dalšími 10 slovanskými jazyky. Některé termíny nalezneme v A-Č a Č-A slovníčku publikace

Chapters from Modern English Syntax I.: A Communicative Approach [3], v *Anglicko-českém a česko-anglickém slovníku* [2] či v Č-A glosáři publikace *Syntax současné angličtiny* [61].

Čeština

Věcné rejstříky. České (a slovenské) termíny se uvádějí ve věcných rejstřících např. těchto publikací: *Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české I.* [19], *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy. I. Hláskosloví a tvarosloví* [37], *Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české III.* [20], *Příruční mluvnice ruštiny* [36], *Sémantická výstavba věty* [47], *Nauka o českém jazyku* [32], *Mluvnice češtiny I.–II.* [29], *Mluvnice češtiny III.* [30], *Úvod do štúdia jazykov* [63], *Lingvistický slovník pro rusisty* [25], *Sociolingvistické a psycholingvistické aspekty dialogu a polylogu v ruštině* [57], *Skladba spisovné češtiny* [48], *Základy lingvistické metodologie* [70], *Příruční mluvnice češtiny* [35], *Dějiny lingvistiky* [11], *Jazyky sveta v priestoru a čase* [18], *Kurs obecné lingvistiky* [23], *Úvod do studia jazyka* [62], *Encyklopedický slovník češtiny* [16], *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky* [17] a mn. j.

Pro výběr a ověřování obecně lingvistických i rusistických termínů v češtině tedy existují aktuální, obecně lingvistické či specializované, publikace, které mohou napomoci vytvoření nového R-Č a Č-R slovníku lingvistické terminologie.

Výkladové slovníky a encyklopedie a další příručky. Také tyto příručky jsou dosti hojné, např.: *Slovník spisovného jazyka českého I.–IV.* [55], *Slovník jazykovědných termínů* [51], *Co je co (3). Příručka pro každý den* (od s. 416) [4], *Základy jazykovědy* [69], *Základní jazykové pojmy* [65], *Malá československá encyklopedie I.–6.* [27], *Úvod do štúdia jazykov* (zvl. od s. 310) [63], *Základní jazykovědné pojmy II.* [66], *Současný český jazyk. Slovník lingvistické terminologie* [58], *Světém jazyků* (zvl. od s. 481) [60], *Základní syntaktické pojmy I.* [68], *Komunikace a čeština* (zvl. od s. 77) [21], *Encyklopédia jazykovedy* [14], *Encyklopedický slovník* [15], *Jazyky sveta v priestoru a čase* [18], *Základní pojmy z nauky o slovní zásobě a tvoření slov* [67], *Úvod do studia jazyka* [62], *Malý slovník jazykovědných termínů* [28], *Slovník jazykovědné terminologie k učebnicím českého jazyka pro základní školy* [50], *Český etymologický slovník* (zvl. od s. 9) [10], *Encyklopedický slovník češtiny* [16], *Zvláštnosti pojmu-termínu ve vyučování se zvláštním zřetelem k syntaxi* (zvl. od s. 58) [71], *Slovník lingvistických termínů pro filology* [52], *Slovník cizích slov* [49], *Nový akademický slovník cizích slov* [33], *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* [54], *Nový akademický slovník cizích slov A–Ž. Studentské vydání* [34], *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky* [17] aj.

Za posledních 20 let bylo vydáno min. 18 publikací. Četnost, rozsah a zaměření této široké české (a slovenské) jazykovědné produkce je rovněž přesvědčivým důkazem intenzivního rozvoje české (a slovenské) jazykovědy.

Ruština

Věcné rejstříky. Sem patří zejména akademické mluvnice: česká *Русская грамматика* [73] a stejnojmenná ruská *Русская грамматика* [74], dále např. kniha *Современный русский язык* [81] s mnoha aktuálními termíny ve svém obsahu.

Výkladové slovníky a encyklopedie a další příručky. Jsou reprezentovány např. těmito publikacemi: *Словарь лингвистических терминов* [83] uvádějící k ruským termínům současně jejich F, N, A a I ekvivalenty, dále *Лингвистический словарь пражской*

школы [72] s ekvivalenty ve F, A, N, Č, dále obsáhlý *Словарь лингвистических терминов* [84] s ekvivalenty v A, F, N, Š. Dále sem patří knihy *Русский язык. Энциклопедия* [79], *Словарь иностранных слов* [82], *Энциклопедический словарь юного филолога* [94], *Синтаксический словарь. Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса* [80], *Учебный словарь-справочник русских грамматических терминов (с английскими эквивалентами)* [91], *Школьный словарь иностранных слов* [92], *Стилистический энциклопедический словарь русского языка* [89], *Словарь социолингвистических терминов* [85]; *Современный словарь иностранных слов* [86], *Справочник по русскому языку. Словарь лингвистических терминов* [88], *Энциклопедический словарь-справочник лингвистических терминов и понятий. Русский язык (комплект в 2-х томах)* [93], *Толковый словарь русского языка* [90] aj.

Za posledních 20 let zde nalezneme min. 8 publikací, existujících někdy i ve verzi elektronické. Nejúplněji a nejaktuálněji nám poslouží zvláště slovníky [88] (624 stran) a [93] (1656 stran).

Nyní provedeme detailní srovnání možností běžného a excerpčního využití stávajících **rusko-českých a česko-ruských překladových slovníků a slovníčků**. Zajímá nás především jejich rozsah, struktura, obsah, zaměření a dostupnost. Cílem této studie je dát jasnou odpověď na otázku v jejím názvu.

Čeština – ruština

Překladové slovníky. Z obecně zaměřených překladových slovníků sem lze zařadit dvoudílný *Česko-ruský slovník* [6] a dvoudílný *Русско-чешский словарь* [77], navazující na známý *Velký rusko-český slovník*. Z nedávných rusistických lexikografických děl lze zmínit *Русско-чешский* i *чешско-русский словарь* [75], *Rusko-český slovník* [41], *Rusko-český a česko-ruský slovník neologizmů* [44], *Velký česko-ruský slovník* [64], *Rusko-český a česko-ruský slovník* [42], *Rusko-český, česko-ruský praktický slovník* [40], *Velký rusko-český slovník* (v přípravě) aj.

Uvedené slovníky podávají základní ekvivalenty nejdůležitějších českých či ruských jazykovědných termínů. Funkci plnohodnotného a dlouhodobě použitelného překladového rusistického slovníku jazykovědné terminologie ovšem mohou plnit pouze kvalitní oboustranné, specializované, obsáhlé a úplně pomůcky pojmající aktuální, systematicky, přehledně a moderně graficky zpracovaný, lexikální materiál z širokého spektra dílčích lingvistických disciplín a rovin jazykového systému.

Ve světle těchto kritérií a nároků z pohledu potenciálních uživatelů přistoupíme ke stručné charakteristice, analýze a hodnocení možností stávajících R-Č a/nebo Č-R slovníků či slovníčků jazykovědných termínů.

1. *Rusko-česká jazykovědná terminologie s úvodem do studia ruského jazyka* [39]

- *Charakteristika:* abecedně a systematicky uspořádaný jednosměrný překladový slovník (s. 43–123) elementárních ruských termínů a jejich českých ekvivalentů umožňující i pohled Č-R v připojeném rejstříku;

- *Nedostatky:* částečně zastaralý; úzká cílová skupina uživatelů (studenti); omezený rozsah; pouze jednosměrný; málo přehledné formální provedení, znesnadňující vyhledávání; absence vertikálního členění stran; přítomnost četných odkazů, srov. např. *лингвистика – см. языковедение*; drobné překlepy (*альтернатици, аналитический*); nedosta-

tečně zvýraznění východiskových termínů hnízd; absence grafického zvýraznění; absence gramatického aparátu a mn. j.

2. *Rusko-český slovník lingvistické terminologie* [46]

- *Charakteristika*: abecedně a systematicky uspořádaný jednosměrný překladový slovník; průkopnické dílo co do rozsahu (vč. rozpracování hesel), obsahu a způsobu svého zpracování (mnoho slovních spojení; synonyma; antonyma; vysvětlivky; gramatický aparát; někdy stručný výklad; příklady);

- *Nedostatky*: částečně zastaralý (mnoho dávno zastaralých, málo či vůbec nepoužívaných, neustálených i individuálních termínů); pouze jednosměrný; málo přehledné formální provedení, znesnadňující vyhledávání: nepřehlednost zvl. u obsáhlých hesel (např. *глагол* (s. 53–55) v důsledku absence abecedního řazení podřazených, natěsnaných spojení; nekoncerčnost – terminologická sousloví s určovací adjektivní složkou typu *грамматическая категория* se pomocí hnízdování seskupují pod adjektivy (ačkoli jiná spojení u *категория*); absence grafického zvýraznění (s výjimkou kurzívy);

3. *Stručný mluvnický terminologický slovník rusko-český* [59]

- *Charakteristika*: tematicky a systematicky uspořádaný jednosměrný překladový slovník doplněný rejstříky;

- *Nedostatky*: úzká cílová skupina uživatelů (studenti); omezený rozsah; pouze jednosměrný; málo přehledné formální provedení, znesnadňující vyhledávání: jinak funkční rejstříky poněkud zpomalují práci se slovníkem (nejprve se v rejstříku u slova vyhledá příslušný paragraf a pak podle paragrafu termín a jeho ekvivalent);

4. **a)** *Česko-ruský slovník lingvistických termínů* (příloha Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy. I. Hláskosloví a tvarosloví [7]), **b)** *Česko-ruský slovník lingvistických termínů (syntaktické termíny)* (příloha Příruční mluvnice ruštiny. II. Skladba [8])

- *Charakteristika pro a) i b)*: stručný a přehledný seznam použitých, ve své většině stále platných, základních, převážně jen morfologických (a) a syntaktických (b), termínů;

- *Nedostatky*: omezený rozsah; pouze jednosměrný; formální provedení, znesnadňující vyhledávání: nadbytečné odkazy v důsledku absence hnízdování (v souladu s účelem slovníčků); absence rozčlenění hesel k jednotlivým písmenům abecedy; ojedinělá nedopatření (srov. *диалог* místo *диалог*);

5. *Список используемых терминов* (příloha knihy Синтаксис русского языка [87])

- *Charakteristika*: stručný a přehledný seznam použitých R a Č syntaktických termínů;

- *Nedostatky*: omezený rozsah; pouze jednosměrný; formální provedení, znesnadňující vyhledávání: nadbytečné odkazy v důsledku absence hnízdování (v souladu s účelem slovníčku);

6. *Русско-чешский и чешско-русский словарь* (přílohy Ruské textové cvičebnice pro filology-neruštinaře [76])

- *Charakteristika*: obsažné a přehledné obousměrné překladové slovníčky se základními jazykovědnými a literárněvědnými termíny a jinou nelingvistickou slovní zásobou odborných textů v knize;

- *Nedostatky*: omezený rozsah;

7. *Slovník slovanské lingvistické terminologie I., II.* [53]

- *Charakteristika*: dvoudílný mnohojazyčný, systematicky uspořádaný, obousměrný překladový a dosud velice cenný slovník; 1. díl uvádí termíny ve 14 jazycích (vč. Č a R) a sestává z 9 dílčích kapitol; 2. svazek obsahuje abecední rejstříky termínů;

- *Nedostatky*: částečně zastaralý; málo přehledné formální provedení, znesnadňující vyhledávání v důsledku značného rozsahu slovníku, jeho širokého, mnohostranného zaměření a tedy absence mnoha speciálních ustálených termínů od ukončení výběru materiálu v r. 1967. Ztotožňujeme se proto s názorem S. Žaži, že „*se zřením k současnému stavu lingvistiky je antikvován Rusko-český slovník lingvistické terminologie (1960) a z větší části i akademický Slovník slovanské lingvistické terminologie*“ [5: 10]

8. *Rusko-český a česko-ruský slovník lingvistických termínů* [43]

- *Charakteristika*: obsažný a přehledný, systematicky a podle nových lexikografických postupů zpracovaný obousměrný překladový slovník zejména pro rusisty; je dosud široce využitelný a obsahuje z větší části stále nejpoužívanější lingvistické termíny (celkově více než 1500);

- *Nedostatky*: částečně zastaralý; úzká cílová skupina uživatelů (zejména studenti rusistických oborů); obecný, poněkud omezený obsah (ve srovnání např. s 2.↑) a tím daná jistá nekompletnost slovníku (chybí běžné pojmy jako např.: *východoslovanský jazyk, řečnická otázka, slabá/silná rekce, fázové sloveso, konstitutivní větný člen* apod.); běžně nedostupný novým generacím rusistů a slavistů; formální provedení, znesnadňující vyhledávání: absence hnízdování u substantiv; drobné nedostatky v abecedním členění neodstraněné ani při 2. vydání (např. na s. 54 je heslo *přívlastkový* řazeno před *přítomný*; na s. 14 chybí písmeno „И“, uvozující hesla jím začínající); absence grafického zvýraznění (plnotučně) u nadřazených přídavných jmen (např. *определённый: о-ый артикль, местоимение...*) a dalších samostatných ruských výrazů; absence gramatického aparátu, což je zvl. patrné u některých výrazů, problémových z hlediska Č–R interference: např. u párů *морфем – морфема, антоним – антоним* a mn. j.

9. *Русско-чешский словарь и чешско-русский словарь* (součásti Lingvistického slovníku pro rusisty [78])

- *Charakteristika*: velmi přehledně uspořádané obousměrné překladové slovníčky obsahující základní jazykovědné termíny a jako jisté „doplňky“ (avšak zároveň zcela nezávislé) spojené s předcházejícím, tematicky řazeným, výkladovým slovníkem;

- *Nedostatky*: úzká cílová skupina uživatelů (začínající studenti); velmi omezený rozsah; formální provedení, znesnadňující vyhledávání: absence hnízdování; absence gramatického aparátu;

10. Rusko-český lingvodidaktický slovník [45]

• *Charakteristika:* obsažný a přehledný, na vysoké úrovni moderně graficky upravený, systematicky a podle nových lexikografických postupů zpracovaný jednosměrný překladový slovník zejména pro rusisty; je dosud široce využitelný a obsahuje z větší části stále nepoužívanější lingvistické termíny převážně z problematiky vyučování cizím jazykům;

• *Nedostatky:* úzké obsahové zaměření slovníku (především lingvodidaktické termíny); absence např. příslovcí jako slovního druhu v podobě samostatných hesel (vedle substantiv, adjektiv a sloves), což je nicméně někdy nutné (srov. např.: *abecedně – в алфавитном порядке, významově – в смысловом отношении*); omezený rozsah; pouze jednosměrný;

11. Česko-ruský slovník užitých lingvistických termínů (příloha publikace Ruština a čeština v porovnávacím pohledu [9])

• *Charakteristika:* stručný a přehledný seznam použitých, ve své většině stále platných, základních lingvistických termínů vč. hnízování a v nezbytně nutných případech i doplňkového gramatického aparátu (např. *model – модель, - л и ф*);

• *Nedostatky:* omezený rozsah (v souladu s účelem slovníčku); pouze jednosměrný; formální provedení, znesnadňující vyhledávání: např. nadřazená slova v heslech a hesla samostatná by mohla být zvýrazněna tučným písmem.

Také na ruských webových stránkách lze nalézt výklad mnoha termínů (srov. [98] nebo [99] aj.), mnohé české internetové servery nabízejí překladové slovníky různého druhu, rozsahu i kvality. Mnoho jazykovědných termínů je dále obsaženo v českých a ruských člancích, skriptech, monografiích, učebnicích apod.

Pro vznik nového slovníku by měla být primárním východiskem právě excerpcie nejnovějších a nejrůznějších materiálů tohoto typu, sekundárně by mohl být doplněn výběrem z korpusů stávajících slovníků. Z hlediska formálního je třeba provést syntézu toho nejlepšího ze všech existujících slovníků.

Závěr

Žádný moderní jazyk se v současné době neobejde bez nejrůznějších jazykovědných slovníků a dalších lingvistických publikací. Do jaké míry je tedy oprávněné požadovat nové zpracování moderního a široce dostupného rusko-českého a česko-ruského slovníku lingvistických termínů?

Jazykovědné termíny lze dnes nalézt především ve věcných rejstřících a slovníčcích nejrůznějších publikací nebo ve výkladových a překladových slovníčcích a encyklopediích, lišících se rozsahem, komplexností, zaměřením, účelem, obsahem, aktuálností a úrovní zpracování.

Zkoumané rusistické překladové slovníky a slovníčky lingvistických termínů (viz tab. č. 1) mají z našeho pohledu vzhledem ke svému účelu buď funkci centrální, nebo periferní: 4 z 11 analyzovaných publikací (č. 4., 5., 6., 11.) mají převážně doplňkový ráz, neumožňující širší využití. Příliš široké je naopak pojetí multijazyčného slovníku (7.).

Tab.: Srovnání zkoumaných slovníků dle základních kritérií.

SLOVNÍK	KRITÉRIUM				
	Obsažnost	Aktuálnost	Obousměrnost	Forma	Účel
1. (1958)	–	–	–	–	+
2. (1960)	+	–	–	–	+
3. (1960)	–	–	–	–	+
4. (1966, 79)	–	+	–	–	–
5. (1977)	–	+	–	–	–
6. (1978)	–	+–	+	+	+
7. (1977, 79)	+	+–	+	–	+
8. (1981, 87)	+	+–	+	+–	+
9. (1988)	–	+–	+	+	+
10. (1992)	+–	+	–	+	+
11. (1992, 99)	–	+	–	+	–

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pouze 7 děl lze označit za specializované překladové R-Č a/či Č-R slovníky lingvistických termínů, vydané u nás nehledě na bohatou lexikografickou tradici za uplynulé více než půl století (první před 54 lety, poslední před 20 lety, nejrozsáhlejší (a jednosměrný) před 52 lety). Tento neutěšený stav ostře kontrastuje s příznivou situací na poli českých a ruských výkladových slovníků a encyklopedií, vydaných nejen ve větším počtu, ale v poslední době i ve vynikající kvalitě.

Z těchto 7 slovníků lze 3 využít pouze jednosměrně (2., 3., 10.). Ze zbývajících 4 je klasickým oboustranným slovníkem s nosnou koncepcí pouze slovník pod č. 8, tj. Rusko-český a česko-ruský slovník lingvistických termínů. Od jeho 1. vydání uplynulo 31 let, od 2. (nezměněného) 25 let.

Toto dílo R. Zimka a Č. Nováčka lze i přes výše zmíněné nedostatky označit za nejobsažnější, nejaktuálnější, nejhodnotnější a nejpraktičtější oboustranný slovník se širokým využitím v řadě dílčích lingvistických disciplín jak ze strany studentů filologických, příbuzných i nefilologických oborů, tak i jejich učitelů a dalších odborníků a zájemců o danou problematiku. Komplexní obsahová i formální promyšlená koncepce tohoto slovníku jej předurčuje k roli východiska a vzoru pro sestavení nového slovníku tohoto typu.

R. Zimek a Č. Nováček v úvodu ke svému slovníku píší: „*Předpokladem úspěšného zvládnutí studijní látky v odborných předmětech na vysoké škole je bezpečná znalost termínů příslušné vědní disciplíny. To platí v plné míře pro jazykovědné disciplíny ve studiu ruského jazyka. K tomu však dosud chyběla vhodná učební pomůcka pro rusisty v ČSR. ... (jsou zastaralé a rozebrané – J. G.) Proto jsme přistoupili ke zpracování nového slovníku ruské lingvistické terminologie.*“ [43: 3]

Všechny zkoumané slovníky již více či méně zastaraly (bez termínů jako např. *neurologistika, polylog, kancelarismus* aj.) a jsou dávno rozebrané. Ani S. Žaža [5] neuvádí ve svém bilancujícím článku jediný takový slovník, pouze čtenáře upozorňuje na jejich raná data vydání. Mj. doslova píše: „*Perspektivy rusistiky jako vědního i pedagogického oboru u nás, ..., se dnes, kdy jsme překročili práh třetího tisíciletí, jak se zdá, vyjasňují.*“ [5: 9] Apeluje dále na nezbytnost nových vydavatelských lexikografických počínů vzhle-

dem k překonanosti starších slovníků: „Výzkum slovní zásoby směřující do oblasti lexikografické je i nadále třeba považovat za jeden z naléhavých úkolů současnosti.“ [5: 10]

S tím souvisí výstižný názor A. Jedličky [38]: „Stále naléhavější se jeví potřeba zachytit mocný příval nových termínů a ovšem i nových (a někdy staronových) modifikačních pojmů klasické jazykovědy a nových teoretických koncepcí, metodických přístupů a postupů v souborných kompendiích jazykovědných, ať v soustavných oborových encyklopediích, anebo – častěji – v abecedních slovnících jazykovědných pojmů a termínů, které jsou méně náročné pro jejich zpracovatele a pohodlnější pro rychlé a pohotové poučení uživatele o tom, co si právě potřebuje ujasnit.“

Domníváme se, že provedený rozbor hovoří ve prospěch vzniku moderními metodami zpracovaného obousměrného překladového slovníku lingvistických termínů pro oblast rusistiky a slavistiky. Nový kvalitní slovník by měl navíc zaručenu delší perspektivu díky možným opakovaným – revidujícím a doplňujícím – vydáním. Měl by zahrnout několik tisíc nejpoužívanějších současných ruských a českých rusistických a obecně lingvistických termínů a terminologických sousloví z nejrůznějších jazykovědných disciplín s překladovými ekvivalenty v opačném jazyce a nejnutnějším gramatickým aparátém. Slovník by měl být určen studentům a učitelům rusistických i příbuzných slavistických oborů na vysokých školách v ČR i v zahraničí, jakož i odborné veřejnosti (např. překladatelé, autoři učebnic). Posloužil by jim k běžnému praktickému využití při výuce, domácí přípravě i vědecké práci: při tvorbě odborných kvalifikačních prací (seminárních, bakalářských, diplomových aj.), odborných článků a referátů, při překládání českých a ruských lingvistických, zvl. rusistických, textů, při ověřování si, porozumění a osvojování si jazykovědných termínů v ruštině a češtině.

Po propastné časové mezeře by vydání tištěné i elektronické verze nového Rusko-českého a česko-ruského slovníku lingvistických termínů zpřístupnilo praktickou studijní pomůcku širokému okruhu uživatelů a přispělo by k oživení české rusistiky.

Literatura:

1. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics* (Crystal, D.: London 1995).
2. *Anglicko-český a česko-anglický slovník* (Fronek, J.: Praha 1999).
3. *Chapters from Modern English Syntax I.: A Communicative Approach* (Tárnyiková, J.: Olomouc 1993).
4. *Co je co (3). Příručka pro každý den* (od s. 416) (Reisenauer, R. a kol.: Praha 1984).
5. *Česká jazykovědná rusistika na přelomu tisíciletí*. In: *Jazykovědná rusistika na počátku nového tisíciletí*. (Žaža, S.: Brno 2002).
6. *Česko-ruský slovník* (Kopecký, L. V. – Filipec, J. – Leška, O. a kol.: Praha–Moskva 1976).
7. *Česko-ruský slovník lingvistických termínů* (příloha Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy. I. Hláskosloví a tvarosloví (Havránek, B. a kol.: Praha 1966, s. 509–528)).
8. *Česko-ruský slovník lingvistických termínů (syntaktické termíny)* (příloha Příruční mluvnice ruštiny. II. Skladba (Bauer, J. – Mrázek, R. – Žaža, S.: Praha 1979, s. 479–489)).
9. *Česko-ruský slovník užitých lingvistických termínů* (příloha publikace Ruština a čeština v porovnávacím pohledu (Žaža, S.: Brno 1999, s. 110–117)).

10. *Český etymologický slovník* (zvl. od s. 9) (Rejzek, J.: Voznice 2001).
11. *Dějiny lingvistiky* (Černý, J.: Olomouc 1996).
12. *Dictionnaire de linguistique* (kol. aut.: Paris 1973).
13. *Duden Deutsches Universalwörterbuch* (kol. aut.: Mannheim 1996).
14. *Encyklopédia jazykovedy* (Mistrík, J. a kol.: Bratislava 1993).
15. *Encyklopedický slovník* (kol. aut.: Praha 1993).
16. *Encyklopedický slovník češtiny* (kol. aut.: Praha 2002).
17. *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky* (Čermák, F.: Praha 2011).
18. *Jazyky sveta v priestoru a čase* (Krupa, V. – Genzor, J.: Bratislava 1996).
19. *Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české I.* (sborník: Praha 1956), *II.* (sborník: Praha 1961).
20. *Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české III.* (sborník: Praha 1968).
21. *Komunikace a čeština* (zvl. od s. 76) (Kořenský, J.: Jinočany 1992).
22. *K teorii i praxi překladu* (Knittlová, D.: Olomouc 2003) (s. 199–204).
23. *Kurs obecné lingvistiky* (de Saussure, F.: Praha 1996).
24. *Lexique de la terminologie linguistique* (Marouzeau, J.: Paris 1943).
25. *Lingvistický slovník pro rusisty* (Šiška, Z.: Olomouc 1988).
26. *Longman Grammar of Spoken and Written English* (Biber, D. a kol.: London 1999).
27. *Malá československá encyklopedie 1.–6.* (Praha 1984–87).
28. *Malý slovník jazykovědných termínů* (Martincová, O. – Brabcová, R.: Praha 1998).
29. *Mluvnice češtiny I.–II.* (kol. aut.: Praha 1986).
30. *Mluvnice češtiny III.* (kol. aut.: Praha 1987).
31. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny* (Dušková, L. a kol.: Praha 1994).
32. *Nauka o českém jazyku* (Šmilauer, V.: Praha 1982).
33. *Nový akademický slovník cizích slov* (Kraus, J. a kol.: Praha 2007).
34. *Nový akademický slovník cizích slov A–Ž. Studentské vydání* (Kraus, J. a kol.: Praha 2011).
35. *Příruční mluvnice češtiny* (kol. aut.: Praha 1995).
36. *Příruční mluvnice ruštiny* (Bauer, J. – Mrázek, R. – Žaža, S.: Praha 1979).
37. *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy. I. Hláskosloví a tvarosloví* (Havránek, B.: Praha 1966).
38. *Rozvoj práce v oblasti lingvistické terminologie* (Jedlička, A.: SaS 36, 1975, s. 219–225.)
39. *Rusko-česká jazykovědná terminologie s úvodem do studia ruského jazyka* (Krbec, M. – Nováček, Č. – Zimek, R.: Praha 1958).
40. *Rusko-český, česko-ruský praktický slovník* (kol. aut.: Praha 2011).
41. *Rusko-český slovník* (Vencovská, M. a kol.: Voznice 2002).
42. *Rusko-český a česko-ruský slovník* (kol. aut.: Praha 2011).
43. *Rusko-český a česko-ruský slovník lingvistických termínů* (Nováček, Č. – Zimek, R.: Praha 1987).
44. *Rusko-český a česko-ruský slovník neologizmů* (Sádlíková, M. a kol.: Praha 2004).
45. *Rusko-český lingvodidaktický slovník* (Jelínek, S. a kol.: Praha 1992).
46. *Rusko-český slovník lingvistické terminologie* (Man, O. – Koval, L.: Praha 1960).
47. *Sémantická výstavba věty* (Zimek, R.: Praha 1980).
48. *Skladba spisovné češtiny* (Grepl, M. – Karlík, P.: Praha 1989).
49. *Slovník cizích slov* (Klimeš, L.: Praha 2005).

50. *Slovník jazykovědné terminologie k učebnicím českého jazyka pro základní školy* (Hauser, P. a kol.: Brno 2001).
51. *Slovník jazykovědných termínů* (Horecký, J. – Rácová, A.: Bratislava 1979).
52. *Slovník lingvistických termínů pro filology* (Lotko, E.: Olomouc 2003).
53. *Slovník slovanské lingvistické terminologie I., II.* (Jedlička, A. (red.): I. Praha 1977, II. Praha 1979).
54. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (kol. aut.: Praha 2010).
55. *Slovník spisovného jazyka českého I.–IV.* (kol. aut.: Praha 1958–71).
56. *Slovníky současných slovanských jazyků (Plány a výsledky české vícejazyčné lexikografie)*. Jazykovědné aktuality, roč. 47, 2010, č. 3 a 4, s. 110–132.
57. *Sociolingvistické a psycholingvistické aspekty dialogu a polylogu v ruštině* (Flídřová, H.: Praha 1989).
58. *Současný český jazyk. Slovník lingvistické terminologie* (Brabcová, R. – Martincová, O.: Praha 1989).
59. *Stručný mluvnický terminologický slovník rusko-český* (Česal, B.: Praha 1960).
60. *Svět jazyků* (zvl. od s. 481) (Klégr, A. – Zima, P. a kol.: Praha 1989).
61. *Syntax současné angličtiny* (Dušková, L.: Praha 2002).
62. *Úvod do studia jazyka* (Černý, J.: Olomouc 1998).
63. *Úvod do studia jazyků* (zvl. od s. 310) (Ondruš, Š. – Sabol, J.: Bratislava 1987).
64. *Velký česko-ruský slovník* (Sádlíková, M. a kol.: Praha 2005).
65. *Základní jazykové pojmy* (Pastyřík, S.: Hradec Králové 1984).
66. *Základní jazykovědné pojmy II.* (Debická, A. – Zimová, L.: Ústí n. Labem 1987).
67. *Základní pojmy z nauky o slovní zásobě a tvoření slov* (Hauser, P.: Brno 1996).
68. *Základní syntaktické pojmy I.* (Zouharová, M.: Olomouc 1992).
69. *Základy jazykovědy* (Erhart, A.: Praha 1984).
70. *Základy lingvistické metodologie* (Čermák, F.: Praha 1993).
71. *Zvláštnosti pojmu-termínu ve vyučování se zvláštním zřetelem k syntaxi* (zvl. od s. 58) (Zouharová, M.: Olomouc 2002).
72. *Лингвистический словарь пражской школы* (Вахек, Й.: Москва 1964).
73. *Русская грамматика* (Barnetová, V. a kol.: Praha 1979).
74. *Русская грамматика* (Шведова, Н. Ю. и колл.: Москва 1980).
75. *Русско-чешский и чешско-русский словарь* (Šroufková, M. – Vencovská, M. – Pleský, R.: Praha 1999).
76. *Русско-чешский и чешско-русский словарь* (přílohy Ruské textové cvičebnice pro filology-neruštináře (Brandner, A.: Praha 1978, s. 121–164)).
77. *Русско-чешский словарь* (Копецкий, Л. В. – Лешка, О. и колл.: Москва – Прага 1978).
78. *Русско-чешский словарь и чешско-русский словарь* (součásti Lingvistického slovníku pro rusisty (Šiška, Z.: Olomouc 1988, s. 77–156)).
79. *Русский язык. Энциклопедия* (Филин, Ф. П. и колл.: Москва 1979).
80. *Синтаксический словарь. Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса* (Зологова, Г. А.: Москва 1988).
81. *Современный русский язык* (Новиков, Л. А. и колл.: Санкт-Петербург 2001).
82. *Словарь иностранных слов* (колл. авт.: Москва 1980).
83. *Словарь лингвистических терминов* (Марузо, Ж.: Москва 1960).
84. *Словарь лингвистических терминов* (Ахманова, О. С.: Москва 1969).

85. *Словарь социолингвистических терминов* (Москва 2006).
86. *Современный словарь иностранных слов* (Нечаева, И. В.: Москва 2007).
87. *Список используемых терминов* (příloha (s. 193–198) knihy Синтаксис русского языка (Kubík, M. (ed.): Praha 1977)).
88. *Справочник по русскому языку. Словарь лингвистических терминов* (Розенталь, Д. Э. – Теленкова, М. А.: Москва 2008).
89. *Стилистический энциклопедический словарь русского языка* (Кожина, М. Н.: Москва 2006).
90. *Толковый словарь русского языка* (Ожегов, С. И. – Шведова, Н. Ю.: Москва 2009).
91. *Учебный словарь-справочник русских грамматических терминов (с английскими эквивалентами)* (Максимов, В. И. – Одеков, Р. В.: Санкт-Петербург 1998).
92. *Школьный словарь иностранных слов* (Акчурина, А. П.: Москва 2003).
93. *Энциклопедический словарь-справочник лингвистических терминов и понятий. Русский язык (комплект в 2-х томах)* (Тихонов, А. Н. и колл. 2009).
94. *Энциклопедический словарь юного филолога* (Панов, М. В. и колл.: Москва 1984).
95. <http://lexiko.ujc.cas.cz/index.php?page=3>
96. http://www.avcr.cz/veda_a_vyzkum/vyznamne_a_zajimave_projekty/humanitni_a_s_polecenske_vedy/Velky_rusko-cesky_slovník.html
97. <http://www.ozon.ru/context/detail/id/4111370/> (cit. 10. 3. 2012)
98. <http://www.vedu.ru/expdic/>
99. <http://tolkslovar.ru/k4802.html>
100. [http://www.euralex.org/elx_proceedings/Euralex1986/041_Mohamed%20H.%20Hiel%20\(Alexandria\)%20-Terminological%20lexicography.%20Bilingual%20dictionaries%20of%20lingui.pdf](http://www.euralex.org/elx_proceedings/Euralex1986/041_Mohamed%20H.%20Hiel%20(Alexandria)%20-Terminological%20lexicography.%20Bilingual%20dictionaries%20of%20lingui.pdf)